

sztuki tego autora, to — nie komedia charakterów i nie komedie intrygi, ale zupełnie nowy rodzaj, który nazwał „sztukami życia”. Ostrze realistycznego pióra Ostrowskiego godzi z całą bezwzględnością w zacofanie mieszczaństwa, w zgniliznę warstwy obszarniczej, w biurokrację, w ogóle w zatęchłą atmosferę życia ówczesnej Rosji.

Ostrowski dał się poznać nie tylko jako autor dramatyczny, zabierał głos jako teatrolog o nieprzeciętnym zmyśle krytycznym; i dużej znajomości teatru. Twórczością swą umocnił realizm na scenie rosyjskiej, a wystąpieniami publicystycznymi przypisał teatrowi rosyjskiemu Puszkiemu, Gribojedowa i Gogola, udowadniając, że realizm w teatrze rosyjskim ma cechy trwałe i nieprzemijające. Ostrowski jako teatrolog wyprzedził takich reformatorów teatru rosyjskiego, jak Leński, Stanisławski i Nie-mirowicz - Danczenko. W latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia rozwój teatru w Rosji hamowały wszelkiego rodzaju przepisy administracyjno — polityczne: teatr wykazywał całkowitą zależność od czynników politycznych. Walka Ostrowskiego o wyzwolenie teatru spod opieki władzy, spod nadzoru żandarmerii i czynników biurokratycznych miała wszelkie cechy walki o postęp społeczny.

Ostrowski deklaruje się jako zwolennik komedii, uważając tę formę za najbardziej celową z punktu widzenia wychowawczo — obywatelskiego. W działalności pisarskiej Ostrowski nie odstępował też ani na krok od tych głoszonych przez siebie zasad. Większość jego dzieł — to komedie o ostro zarysowanych problemach społecznych.

„Panna bez posagu” należy do cenniejszych sztuk Ostrowskiego i przedstawia w sposób wybitnie realistyczny życie drobnomieszczaństwa, kupców i urzędników, demaskując obłudę tych sfer, w okresie budzącego się w Rosji kapitalizmu.

Warto przypomnieć, co pisał Ostrowski w jednym z artykułów publicystycznych o roli i znaczeniu pisarza. „Historia obdarzyła mianem wielkich i genialnych tylko tych pisarzy, którzy umieli pisać dla całego narodu i tylko te dzieła zwycięsko przeszły próbę czasu, które w ich ojczyźnie miały charakter prawdziwie narodowy; takie dzieła stają się stopniowo zrozumiałe i cenne dla innych narodów a wreszcie i dla całej ludzkości”. Ostrowski wzbogacił dziełami swymi nie tylko rosyjską literaturę, są one również cennym wkładem do skarbnicy literatury świata.

Edward Kozikowski

PAŃSTWOWY TEATR DOLNO - ŚLĄSKI W JELENIEJ GÓRZE

Kierownictwo art.: ZUZANNA ŁOZIŃSKA

Panna bez posagu

Dramat w 4-ch aktach A. N. OSTROWSKIEGO

Przekład Aleksandra Wata

Mgr Tadeusz Trzpiński

77 99

Rok 1951

OSOBY:

Ogudałowa	{ Stanisława Misiewicz
	{ Iza Rutkowska
Larissa, jej córka	— Alfreda Grzywacz
Karandyszew, narzeczony Larissy	— Marian Gamski
Potapowna, ciotka Karandyszewa	— Katarzyna Feldmanowa
Paratow	— Tadeusz Szaniecki
Knurow	— Witold Thielmann
Wozewatow	— Stefan Rybarczyk
Robinson, aktor	— Jerzy Sobieraj
Ilia, cygan	— Witold Michelski
Gawriło, bufetowy	— Józef Tamski
Iwan, kelner	— Olgierd Radwan

Cyganie i cyganki

Rzecz dzieje się w drugiej połowie ubiegłego wieku w dużym mieście Brachimowie nad rzeką Wołgą

Scenografia: Anna Szeliga i Tadeusz Rajkowski

Reżyseria: Henryk Lotar

Muzyka oparta na motywach Piotra Czajkowskiego

Orkiestra i chór Państwowego Teatru Dolno-Sląskiego
w Jeleniej Górze pod kierownictwem Edwarda Czernego

Solo skrzypcowe w wykonaniu Barbary Czerny

Teksty piosenek: Henryk Lotar

Twórczość Aleksandra Ostrowskiego (1823 — 1886), rosyjskiego pisarza dramatycznego, stanowi od dziesiątków lat trwały wkład do repertuaru zarówno dawnego teatru rosyjskiego jak i teatru radzieckiego.

Znakomity dramatopisarz, syn urzędnika sądowego, później plenipotentą kupców moskiewskich, sam początkowo kancelista sądowy, miał sposobność poznać obyczaje i kulisy życiowe kupiectwa rosyjskiego, świat urzędniczy i zdeklasowaną szlachtę. Ostrowski nie miał na celu tendencji moralizatorskich. Realizm z jakim malował życie tych sfer i siła prawdy w tym realizmie zawarta, nadawały sztukom Ostrowskiego charakter oskarżenia.

Pierwsza sztuka Ostrowskiego, która ukazała się na scenach Moskwy i Petersburga, „Do cudzych sań nie siadaj!”, obudziła na widowni niesłychany entuzjazm. Oklaskom nie było końca, a publiczność bez przerwy wywoływała autora. W ten sposób dokumentowano solidarność z młodym autorem, który po mistrzowsku odtwarzał obrazy z życia drobnych kupców moskiewskich.

Ostrowski napisał ogółem 48 sztuk, z których największym powodzeniem cieszyły się następujące: „Intratna posada”, „Burza”, „Gorące serce”, „Wilki i owce”, „Panna bez posagu”, „Grzesznicy bez winy”. Ponadto dokonał przekładów na język rosyjski przeszło 20 sztuk takich autorów, jak Goldoni, Cervantes, Szekspir, Lope de Vega.

Był to typowy człowiek teatru. Całe życie i pracę pisarską oddał na usługi sceny i służył jej od wczesnej młodości. Czas wolny od pisania spędzał w teatrze, brał udział w próbach i reżyserował swoje sztuki. Każdą sztukę swoją przed oddaniem do wystawienia, czytał najpierw przyjaciółom — aktorom, pilnie słuchając ich uwag i rad, wprowadzając zmiany do tekstu. U schyłku życia mianowano go kierownikiem literackim teatrów państwowych w Moskwie i dyrektorem państwowej szkoły dramatycznej.

Twórczość Ostrowskiego od początku do końca była głęboko realistyczna. Znakomity krytyk rosyjski, Dobrołubow, charakteryzując właściwości komedii Ostrowskiego, pisał, że